

ความตกลงว่าด้วยการอำนวยความสะดวกทางการค้า ภายใต้องค์การการค้าโลก

ภูมิหลัง

แม้ว่าประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) จะมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องในการลดอุปสรรคทางการค้าในรูปแบบของภาษี แต่ต้นทุนในการค้าระหว่างประเทศและการเชื่อมโยงของห่วงโซ่อุปทานของโลก ยังคงมีอยู่ในรูปแบบอื่นๆ โดยเฉพาะ ความล่าช้าและความไม่แน่นอนในการเคลื่อนย้ายสินค้าข้ามพรมแดน การผ่านพิธีการศุลกากร และการปฏิบัติตามข้อกำหนดกฎระเบียบปฏิบัติอื่นๆ ซึ่งเริ่มต้นเป็นต้นทุนของภาคธุรกิจแต่ในที่สุดก็ถูกถ่ายโอนบวกเพิ่มไปยังประชาชนในรูปแบบของราคาสินค้าที่เพิ่มมากขึ้น ปัจจุบันภาคส่วนต่างๆ จึงเห็นพ้องกันว่า การอำนวยความสะดวกทางการค้าที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยเพิ่มผลผลิตของกระบวนการศุลกากร ปรับปรุงการเก็บภาษีที่ชายแดน และดึงดูดการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศให้เพิ่มมากขึ้น

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) เห็นพ้องกันในการประชุมคณะมนตรีครั้งแรกเมื่อปี ๑๙๙๖ ให้บรรจุเรื่องการอำนวยความสะดวกทางการค้า เข้าเป็นหนึ่งในประเด็นสิงคโปร์ (Singapore issue) และในปี ๒๐๐๔ ประเทศสมาชิกตกลงรวมวาระเรื่องการอำนวยความสะดวกทางการค้าไว้ในการเจรจาอบโตฮา โดยมีเป้าหมายในการปรับปรุงความตกลงแกตต์ ๑๙๔๗ ข้อ ๕ ว่าด้วยเสรีภาพในการส่งสินค้าผ่านแดน ข้อ ๘ ว่าด้วยค่าธรรมเนียมและพิธีการเกี่ยวกับการนำเข้าและส่งออก ข้อ ๑๐ ว่าด้วยการพิมพ์เผยแพร่และการบริหารกฎระเบียบทางการค้า เพื่อให้การเคลื่อนย้ายสินค้า การปล่อยสินค้า และพิธีการศุลกากรเป็นไปอย่างรวดเร็วขึ้นและคาดการณ์ได้ สรุปลงในพหุประสงค์^๑ ได้ ดังนี้

- ข้อ ๕ มีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมเสรีภาพในการผ่านแดนของสินค้า (freedom of transit) ซึ่งกำหนดให้รัฐสมาชิกปฏิบัติต่อสินค้าจากประเทศต่างๆ ด้วยมาตรฐานเดียวกัน และไม่สร้างภาระด้านการขนส่งสินค้าโดยการดำเนินการล่าช้าเกินควร หรือเก็บค่าธรรมเนียมที่ไม่สมเหตุผล ซึ่งภายหลังประเทศสมาชิกได้ตกลงกันให้มีการเพิ่มเติมประเด็นต่างๆ อาทิเช่น ระบุกฎการไม่เลือกปฏิบัติให้ชัดเจนยิ่งขึ้นให้มีการดำเนินการทางเอกสารที่โปร่งใส ใช้มาตรฐานสากล ให้มีการเปลี่ยนถ่ายสินค้าโดยปราศจากโควต้า เป็นต้น

- ในส่วนของข้อ ๘ ซึ่งเกี่ยวข้องกับค่าธรรมเนียมและระเบียบปฏิบัติต่างๆ (fee and formalities) ข้อบทนี้มีวัตถุประสงค์ในการควบคุมต้นทุนและความยุ่งยากจากกระบวนการนำเข้าส่งออก แต่เนื่องจากยังมีการตีความข้อบทดังกล่าวแตกต่างกัน จนมีการนำขึ้นเป็นข้อพิพาทในกระบวนการระงับข้อพิพาทหลายครั้ง ประเทศสมาชิกจึงตกลงกันเพื่อปรับปรุงประเด็นที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนขึ้น อาทิ เรื่องการใช้ระบบศุลกากรอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดเดียว การยกเลิกระบบการตรวจสินค้าก่อนส่ง ห้ามการบังคับให้ผู้ค้าต้องใช้นายหน้าศุลกากร การเร่งรัดการปล่อยของและพิธีการศุลกากร เป็นต้น

¹ WTO Trade Facilitation Agreement : A Business Guide for Developing Countries , International Trade Centre (ITC)

- ข้อ ๑๐ เป็นเรื่องความโปร่งใส (transparency) ให้ประเทศสมาชิกต้องตีพิมพ์กฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการค้า รวมทั้งไม่บังคับใช้กฎระเบียบดังกล่าวก่อนที่จะมีการเผยแพร่ และจัดให้มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ชี้ขาด คอยทบทวนคำสั่งทางด้านการปกครองที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการศุลกากร ภายหลังจากคณะผู้พิจารณาขององค์การการค้าโลก (panel) ได้วางแนวทางการตีความข้อบทนี้เพิ่มเติม จนในที่สุดเมื่อมีการพิจารณาทบทวนข้อบทนี้ ประเทศสมาชิกจึงได้เห็นพ้องกันที่จะกำหนดเพิ่มเติมให้ชัดเจน อาทิ ในเรื่อง การใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงข้อมูล การออกคำวินิจฉัยล่วงหน้า สิทธิในการอุทธรณ์หรือทบทวน เป็นต้น

ทั้งนี้ WTO ได้มีการจัดตั้งคณะเจรจาด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้า (WTO Negotiating group on Trade Facilitation : NGTF) ขึ้นในปี ๒๐๐๔ เพื่อเป็นเวทีสำหรับการเจรจา และเมื่อสมาชิก WTO ยอมลงหลักหลักการการเจรจาแบบเบ็ดเสร็จ (Single Undertaking)^๒ ซึ่งผูกโยงหัวข้อการเจรจาสำคัญเข้าด้วยกัน อาทิ การเจรจาเกษตร สินค้าอุตสาหกรรม และการค้าบริการ จนเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การเจรจาไม่คืบหน้า WTO จึงสามารถบรรลุความตกลงสำคัญเป็นครั้งแรกหลังการเจรจารอบอูรุกวัย โดยที่ประชุมรัฐมนตรีองค์การการค้าโลก สมัยสามัญ ครั้งที่ ๙ ระหว่างวันที่ ๓-๖ ธันวาคม ๒๕๕๖ ณ เมืองบาห์ลี ประเทศอินโดนีเซีย ได้สรุปผลการเจรจาว่าด้วยการอำนวยความสะดวกทางการค้า (Agreement on Trade Facilitation : TFA) และให้มีการดำเนินการผนวก TFA เข้าเป็นอีกความตกลงหนึ่งของความตกลงมาร์ราเกช จัดตั้ง WTO หรือที่เรียกว่าความตกลง WTO ด้วยความมุ่งหวังในประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากมูลค่าการค้าที่เพิ่มขึ้น การลดต้นทุนค่าขนส่ง อันจะเป็นประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อประเทศกำลังพัฒนาในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การส่งออก และก่อให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ อันจะนำไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจ และลดความยากจนในที่สุด

สาระสำคัญ

แม้ว่ามีบทบัญญัติในแอกต์ ๑๙๔๗ ได้บัญญัติในเรื่องเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกทางการค้าไว้บ้างแล้วในข้อ ๕ ๘ และ ๑๐ ดังที่กล่าวถึง แต่ลำพังการแก้ไขปรับปรุงเฉพาะข้อบททั้งสาม ยังไม่เพียงพอที่จะก่อให้เกิดการบริหารจัดการ ณ จุดผ่านแดนอย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศสมาชิกจึงได้ตกลงกันในคณะเจรจาด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้าให้มีการเพิ่มเติมประเด็นต่างๆ อาทิเช่น ระเบียบกฎเกณฑ์ไม่เลือกปฏิบัติให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ให้มีการดำเนินการทางเอกสารที่โปร่งใส ใช้มาตรฐานสากล ให้มีการเปลี่ยนถ่ายสินค้าโดยปราศจากโควตา เป็นต้น โดยสรุปใจความสำคัญได้ ดังนี้

ข้อ ๑ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ครอบคลุมเรื่อง การจัดพิมพ์ การเผยแพร่ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ศูนย์ตอบข้อซักถาม (enquiry point) และการแจ้ง (notification) โดยพันธกรณีที่สำคัญจากข้อนี้คือ ประเทศสมาชิกจะต้องจัดพิมพ์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อกำหนดและกระบวนการการออกของโดยทันที ข้อมูลดังกล่าวรวมถึงกระบวนการ แบบฟอร์มและเอกสาร อัตราภาษีศุลกากร การจำแนกพิกัดสินค้าและการประเมินราคาเพื่อพิธีการศุลกากร กฎถิ่นกำเนิดสินค้า ข้อกำหนดและกระบวนการเกี่ยวกับการเปลี่ยนถ่ายสินค้านำเข้าระหว่างทาง ค่าปรับ กระบวนการร้องเรียน ความตกลงทางการค้า และการจัดการโควตาอัตราภาษีนำเข้า นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้ประเทศสมาชิกเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตด้วย

² หมายความว่า การเจรจาจะไม่บรรลุผล จนกว่าเจรจาทุกหัวข้อเจรจาจะบรรลุผล

ข้อ ๒ กำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องเปิดโอกาสให้ผู้ค้าและกลุ่มที่เกี่ยวข้อง ได้แสดงข้อคิดเห็นและรับทราบข้อมูลก่อนที่จะมีการบังคับใช้กฎเกณฑ์ใหม่หรือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบ ที่เกี่ยวกับการเคลื่อนย้าย การปล่อยของ และพิธีการศุลกากรของสินค้า

ข้อ ๓ กำหนดให้ประเทศสมาชิกมีการออกคำวินิจฉัยล่วงหน้า (advance rulings) หากมีผู้ร้องขอในเรื่องการจำแนกพิกัดสินค้าและถิ่นกำเนิดสินค้าเพื่อเตรียมสำหรับการนำเข้าและส่งออก โดยคำวินิจฉัยล่วงหน้าจะมีผลเป็นระยะหนึ่ง เพื่อช่วยในการลดความซับซ้อนของกระบวนการศุลกากร สอดคล้องกับแนวทางขององค์การศุลกากรโลกที่เห็นว่าคำวินิจฉัยล่วงหน้าจะเป็นการให้หลักประกันทางกฎหมายและมีผลรองรับตามกฎหมาย หากประเทศสมาชิกปฏิเสธที่จะไม่ออกคำวินิจฉัยล่วงหน้า จะต้องแจ้งผู้ร้องขอพร้อมข้อเท็จจริงที่เป็นฐานของการตัดสินใจดังกล่าว

ข้อ ๔ กำหนดเรื่องกระบวนการอุทธรณ์และทบทวนคำสั่ง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องสิทธิของผู้ค้าจากคำตัดสินหรือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับกฎหมาย โดยความตกลงนี้ได้ส่งเสริมให้ขยายครอบคลุมการตัดสินของเจ้าหน้าที่การค้าชายแดนที่เกี่ยวข้อง (relevant border agencies) นอกเหนือจากหน่วยงานศุลกากร

ข้อ ๕ กำหนดเกี่ยวกับมาตรการอื่นๆในการส่งเสริมความเป็นธรรม การไม่เลือกปฏิบัติ และความโปร่งใส ในการควบคุมการค้าชายแดนและการตรวจสอบสินค้าประเภทอาหาร เครื่องดื่มและอาหารสัตว์ ซึ่งเป็นไปตามประกาศหรือคำแนะนำเพื่อการคุ้มครองมนุษย์ สัตว์ หรือพืช หรือ สุขอนามัย โดยเจ้าพนักงานจะต้องตรวจสอบจากฐานความเสี่ยงของสินค้า ต้องใช้มาตรการดังกล่าวในทุกจุดเข้าของสินค้า ยกเลิกการใช้กระบวนการโดยทันทีหากสภาพการณ์ไม่เอื้ออำนวย และต้องจัดพิมพ์เผยแพร่และประกาศการยกเลิกมาตรการดังกล่าวโดยเร็ว ความตกลงยังได้กำหนดให้ผู้นำเข้าหรือตัวแทนต้องได้รับการแจ้งสถานที่ที่ใช้กักสินค้า และหากการทดสอบแรกตามความตกลงเป็นผลลบ ประเทศสมาชิกจะต้องดำเนินการทดสอบตัวอย่างเป็นครั้งที่สองหากได้รับการร้องขอ

ข้อ ๖ ความตกลงนี้กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าธรรมเนียมและค่าภาระต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าหรือส่งออก โดยจำนวนค่าธรรมเนียมนั้นจะต้องไม่เกินกว่าต้นทุนในการให้บริการ ต้องให้มีช่วงห่างระหว่างการประกาศเก็บหรือแก้ไขค่าธรรมเนียม กับวันที่เริ่มมีผลใช้บังคับ ประเทศสมาชิกต้องทบทวนอัตราค่าธรรมเนียมและค่าปรับเป็นระยะ นอกจากนี้ยังกำหนดว่าลงโทษปรับกระทำต่อผู้ที่ต้องรับผิดชอบการกระทำนั้นเท่านั้น และค่าปรับนั้นจะต้องเหมาะสมกับระดับความรุนแรงของการกระทำผิด

ข้อ ๗ กำหนดกระบวนการในการตรวจปล่อยของและพิธีการศุลกากรที่ประเทศสมาชิกจะต้องดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะใน Revised Kyoto Convention ขององค์การศุลกากรโลก มีเนื้อหาโดยสรุปดังนี้

๑) กำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องจัดให้มีกระบวนการดำเนินการล่วงหน้าก่อนสินค้าถึงปลายทาง (Pre-arrival Processing) ให้ผู้ค้าสามารถดำเนินการทางเอกสาร รวมทั้งวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้สินค้าผ่านพิธีการศุลกากรได้รวดเร็วขึ้น

๒) ให้ผู้ค้ามีทางเลือกในการชำระภาษีอากร และค่าธรรมเนียม ทางอิเล็กทรอนิกส์

๓) ให้มีกระบวนการตรวจปล่อยของก่อนมีการระบุมูลค่าสุดท้ายของค่าธรรมเนียมและค่าปรับ โดยอาจให้มีหนังสือค้ำประกันแต่ต้องมีมูลค่าไม่เกินมูลค่าที่ผู้ค้าอาจต้องชำระ

๔) ให้มีการบริหารความเสี่ยง โดยมุ่งเน้นการตรวจสินค้าที่มีความเสี่ยงสูงสุด (highest-risk consignment) และให้ตรวจปล่อยของที่มีความเสี่ยงต่ำโดยรวดเร็ว

๕) ให้มีการตรวจสอบหลังการปล่อยผ่าน (Post-Clearance Audit)

๖) สนับสนุนให้ประเทศสมาชิกเผยแพร่ระยะเฉลี่ยที่ใช้ในการตรวจปล่อย และดำเนินการในลักษณะที่มีความสม่ำเสมอ โดยสนับสนุนให้ใช้เครื่องมือ WCO Time Release Study

๗) จัดให้มีมาตรการอำนวยความสะดวกทางการค้าเพิ่มเติม (additional trade facilitation measures) เช่น ลดขั้นตอนเอกสาร ลดการตรวจสอบสินค้าสำหรับผู้ประกอบการที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด (Authorized operators หรือผู้ประกอบการระดับมาตรฐานเออีโอ) ซึ่งต้องผ่านเกณฑ์ต่างๆ โดยอาจพิจารณาจาก ประวัติการปฏิบัติตามกฎระเบียบทางศุลกากรอย่างเคร่งครัด สถานะทางการเงิน การรักษาความปลอดภัยห่วงโซ่อุปทาน เป็นต้น

๘) จัดให้มีพิธีการตรวจปล่อยสินค้าเร่งด่วน (expedited shipments) โดยอย่างน้อยที่สุดแก่สินค้าที่ขนส่งทางอากาศยาน

๙) สำหรับสินค้าที่เน่าเสียได้ (perishable goods) ประเทศสมาชิกต้องจัดให้กระบวนการออกของใช้เวลาสั้นที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ โดยต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับต้นในการกำหนดเวลาตรวจสินค้า และจัดให้มีการจัดเก็บสินค้า (storage) ที่เหมาะสมก่อนปล่อยสินค้า

ข้อ ๘ กำหนดเกี่ยวกับการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ศุลกากรที่ชายแดน (Border Agency Coordination) เพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้า ครอบคลุมกรณี ดังเช่น (๑) การประสานวันและเวลาทำการของชายแดนทั้งสองประเทศสอดคล้องกัน (๒) ประสานกระบวนการและระเบียบปฏิบัติให้สอดคล้องกัน เพื่อให้พิธีการศุลกากรเป็นไปด้วยความรวดเร็ว เช่น การใช้ข้อมูลหรือรูปแบบเอกสารร่วมกัน (๓) การพัฒนาและใช้สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานร่วมกัน เช่น ใช้อาคารร่วมกัน (๔) การควบคุมร่วมกัน เช่น การแลกเปลี่ยนหรือแบ่งปันข้อมูลการตรวจสอบสินค้าทางกายภาพ (๕) ตั้งจุดควบคุมสินค้าชายแดนจุดเดียว

ข้อ ๙ กำหนดให้ประเทศสมาชิกยินยอมให้เคลื่อนย้ายสินค้าที่ผู้ค้าตั้งใจนำเข้า จากสำนักงานศุลกากรที่จุดผ่านแดน มายังสำนักงานศุลกากรภายในเขตประเทศที่จะใช้ในการดำเนินพิธีการและการตรวจปล่อยเท่าที่ปฏิบัติได้

ข้อ ๑๐ ข้อบทนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อลดความซับซ้อนของระเบียบปฏิบัติ (formalities) เกี่ยวกับการนำเข้า ส่งออก และการเปลี่ยนถ่ายสินค้าระหว่างทาง และลดเอกสารที่ต้องยื่นตามกฎหมาย โดยหลักการที่สำคัญคือ

๑) ประเทศสมาชิกจะต้องทบทวนระเบียบปฏิบัติของการนำเข้า ส่งออก และ การผ่านแดน เพื่อสนับสนุนการดำเนินพิธีการและการปล่อยของอย่างรวดเร็ว ลดต้นทุนและเวลาดำเนินการของผู้ค้า และต้องเป็นวิธีการที่จำกัดการค้ำน้อยที่สุด

๒) สนับสนุนให้ภาครัฐยอมรับสำเนาเอกสารประกอบการขอที่เป็นกระดาษ หรือทางอิเล็กทรอนิกส์ หากต้นฉบับอยู่ที่ภาครัฐ ให้รับสำเนาจากภาครัฐนั้นโดยไม่ต้องผ่านผู้ค้า

๓) สนับสนุนให้ประเทศสมาชิกยึดมาตรฐานสากลในการปฏิบัติงาน

๔) ให้ประเทศสมาชิกพยายามจัดตั้ง Single Window เพื่อให้การส่งเอกสารและข้อมูลไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการได้ ณ จุดๆ เดียว โดยส่งเสริมให้นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้งานด้วย

๕) การตรวจสอบสินค้าก่อนส่ง (Pre-shipment inspection : PSI) ความตกลงไม่อนุญาตให้ใช้กระบวนการนี้ในการจำแนกประเภทพิกัดศุลกากรและราคาศุลกากร (tariff classification and customs valuation)

๖) ประเทศสมาชิกห้ามออกกฎหมายบังคับให้ผู้ค้าต้องใช้หน้าดำเนินการศุลกากร (custom broker) โดยประเทศสมาชิกต้องเผยแพร่มาตรการของรัฐเกี่ยวกับการใช้นายหน้าศุลกากร และให้กระบวนการออกใบอนุญาตนายหน้าเป็นไปอย่างโปร่งใสและยุติธรรม

๗) ให้ประเทศสมาชิกใช้กระบวนการศุลกากรร่วมการค้าชายแดนและการใช้เอกสารตามกฎหมายชุดเดียวกันทั่วทั้งอาณาเขต

๘) ประเทศสมาชิกต้องอนุญาตให้ผู้นำเข้าแก้ไขใบตราส่ง และส่งคืนสินค้าที่ถูกปฏิเสธการนำเข้า เนื่องจากไม่สอดคล้องกับมาตรฐานทางสุขอนามัยและมาตรฐานทางเทคนิค

๙) ให้ประเทศสมาชิกอนุญาตให้มีการนำเข้าสินค้าโดยกระบวนการยอมรับสินค้าชั่วคราว (temporary admission procedure) หรือส่งออกนำเข้าภายใต้กระบวนการ inward outward processing ที่ให้มีการยกเว้นการจ่ายภาษีทั้งจำนวนหรือบางส่วน

ข้อ ๑๑ เสรีภาพในการเปลี่ยนถ่ายสินค้า เป็นการขยายความจากข้อ ๕ ของภาคตัด โดยกำหนดเพิ่มเติมให้มีการแยกช่องทางของสินค้าประเภทเปลี่ยนถ่ายระหว่างทางและสินค้าอื่น ให้ระเบียบปฏิบัติและเอกสารที่ต้องยื่นในกรณีสินค้าเปลี่ยนถ่ายระหว่างทาง ไม่สร้างภาระเกินควรให้แก่ผู้ค้า นอกเหนือไปจากการระบุสินค้าและเพื่อให้สอดคล้องกับระเบียบการเปลี่ยนถ่ายสินค้า ให้ประเทศสมาชิกอนุญาตให้มีการยื่นเอกสารล่วงหน้า หยุดปฏิบัติการเมื่อสินค้าได้ถึงจุดที่จะออกจากอาณาเขตของประเทศสมาชิก ยกเลิกหลักประกันโดยเร็ว และกำหนดให้ประเทศสมาชิกต่างๆ ร่วมมือกันเพื่อเสริมสร้างเสรีภาพในการเปลี่ยนถ่ายสินค้า

ข้อ ๑๒ ความร่วมมือทางศุลกากร กำหนดให้ประเทศสมาชิกแบ่งปันข้อมูลกันโดยเคารพหลักการรักษาความลับ (confidentiality) โดยความตกลงกำหนดกระบวนการที่ประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติตามเมื่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรต้องการข้อมูลจากหน่วยงานอีกประเทศหนึ่งเพื่อสำแดงการส่งออกหรือนำเข้า การร้องขอข้อมูลนั้นจะต้องกระทำเป็นลายลักษณ์อักษรและเจ้าหน้าที่ในประเทศที่ได้รับการร้องขอต้องจัดส่งข้อมูลให้อย่างทันท่วงทีหากมีข้อมูลอยู่แล้ว โดยข้อมูลดังกล่าวจะต้องเก็บเป็นความลับ ทั้งนี้ประเทศสมาชิกอาจทำ ความตกลงทวิภาคีหรือความตกลงหลายฝ่ายเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางศุลกากรได้ และความตกลงนี้ สนับสนุนให้ประเทศสมาชิกจัดให้มีระบบการปฏิบัติตาม (compliance system) ที่ให้ผู้นำเข้าสามารถแก้ไข ด้วยตนเองโดยไม่ต้องถูกลงโทษ และใช้มาตรการที่รุนแรงขึ้นสำหรับผู้ค้าที่ไม่ปฏิบัติตาม

การปฏิบัติที่เป็นพิเศษและแตกต่าง (Special and Different Treatment : SDT)

WTO มีแนวทางปฏิบัติที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การให้การปฏิบัติที่เป็นพิเศษและแตกต่าง (SDT) แก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุด (LDCs) ซึ่งเป็นการดำเนินการที่คำนึงถึงความพร้อมที่ไม่เท่าเทียมกันในหมู่ประเทศสมาชิก จึงไม่กำหนดให้ประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุดต้องปฏิบัติตามข้อผูกพันด้วยความเข้มข้นเท่าเทียมกับประเทศพัฒนาแล้ว โดย SDT อาจอยู่ในรูปแบบของการให้ระยะเวลาในการปรับตัวก่อนที่จะผูกพันตามความตกลงฯ หรือให้การยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามข้อตกลงบางส่วน)

ความตกลง TFA ได้มีการกำหนดเรื่อง SDT ไว้ด้วยเช่นกัน โดยให้สิทธิประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุด แต่ละประเทศ พิจารณาจำแนกข้อบัญญัติ ออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่

- ๑) Category A คือ ข้อบัญญัติที่ต้องปฏิบัติทันทีที่ความตกลงมีผลใช้บังคับ
- ๒) Category B คือ ข้อบัญญัติที่สมาชิกสามารถกำหนดเวลาที่จะเริ่มปฏิบัติตามพันธกรณีได้เอง
- ๓) Category C คือ ข้อบัญญัติที่สมาชิกต้องได้รับการความช่วยเหลือก่อนจึงจะปฏิบัติตามได้

การกำหนด SDT ดังกล่าว ถือเป็นนวัตกรรมใหม่ของ WTO ที่เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ความตกลงฯ สรุปลงได้ กล่าวคือ ในความตกลงฯ ก่อนหน้า WTO จะให้ SDT แก่ประเทศกำลังพัฒนาและ LDCs แบบเดียวกันทั้งกลุ่มประเทศ ทำให้ประเทศกำลังพัฒนาทั้งหมดได้รับ SDT เดียวกัน ในขณะที่ LDCs ที่ซึ่งอาจได้ SDT ต่างไปจากประเทศกำลังพัฒนา แต่ทุก LDCs ก็จะได้รับ SDT ที่มีเนื้อหาเดียวกัน แต่ในกรณีของ TFA สมาชิกแต่ละประเทศ (เว้นประเทศพัฒนาแล้ว) ล้วนมีสิทธิพิจารณาจัดกลุ่มและผูกพันตนต่อ TFA ตามที่เห็นสมควรและไม่จำเป็นต้องเหมือนกับสมาชิกอื่นๆ

การดำเนินการของไทย

การดำเนินการเกี่ยวกับความตกลง TFA ในส่วนของประเทศไทย อยู่ในความรับผิดชอบดูแลของกระทรวงพาณิชย์ (โดยคณะผู้แทนถาวรไทยประจำองค์การการค้าโลก และกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ) กับกรมศุลกากรซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการนำความตกลง TFA ไปปฏิบัติ ประเทศไทยให้ความสำคัญและมีแผนที่จะให้สัตยาบัน³ ความตกลง TFA ภายในระยะเวลาที่กำหนด (ระหว่างวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ถึงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๘) ทั้งนี้ ไทยมีความเห็นว่าความตกลงดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของไทยในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อการค้าและการลงทุน โดยการลดต้นทุนรวมของการค้าระหว่างประเทศ ด้วยการลดต้นทุนทางการเงิน ต้นทุนเวลา และลดความไม่แน่นอน สำหรับการนำเข้า การส่งออก และผ่านแดนสินค้า

³ ความตกลงฯ จะมีผลใช้บังคับเมื่อประเทศสมาชิกให้สัตยาบันไม่น้อยกว่า ๒ ใน ๓ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด (๑๐๖ จากทั้งหมด ๑๖๐ ประเทศ)